

Het open Huis

Protestantse Kerk

**Kerkblad van de Protestantse
Gemeente Muiden
45e jaargang nr. 7, 21 augustus 2020**

De zomer van 2020: nog nooit eerder was het zo'n aaneengesloten aantal dagen tropisch warm geweest.

Maar ook 2020: het ontstaan van een wereldwijde besmetting door een nieuw virus.

Deze 2 gebeurtenissen vragen om vol te houden (puffen in de warmte), en moed en afstand te houden (het virus).

Met eensgezindheid komen we erdoor.

Onderstaand een kort gedicht van Judith Herzberg:

“Er is nog zomer”
(uit doen en laten, uitgeverij Rainbow)

Er is nog zomer en genoeg
wat zou het loodzwaar
tillen zijn, wat een gezwoeg
als iedereen niet iedereen
ter wille was,
als iedereen niet iedereen
op handen droeg.

Ben Elenbaas.

Kerkdiensten in de Grote Kerk

- Zondag 23 augustus** (na de dienst Jaarvergadering)
10.00 uur
kleur: groen
ds. G.J. Hoogterp
collecte: 1. VOMM, Water voor Ghana,
gez. project met Muiderberg
2. Kerk
- Zondag 30 augustus**
10.00 uur
kleur: groen
ds. M. van der Sijs
collecte: 1. Diaconie, gez. project met Muiderberg
2. Kerk
- Zondag 6 september**
10.00 uur
kleur: groen
ds. G.J. Hoogterp
collecte: 1. Werelddiaconaat
2. Kerk
- Zondag 13 september**
10.00 uur
kleur: groen
drs. E. Aarsen-Schiering uit Amsterdam
collecte: 1. Diaconie gez. project met Muiderberg
2. Missionair
- Zondag 20 september**
10.00 uur
kleur: groen
ds. H. van Galen uit Amsterdam
collecte: 1. Diaconie gez. project met Muiderberg
2. Kerk

Autodienst: Volgens de regels van het RIVM en de PKN mag er nog geen autodienst gereden worden.

Bloemendienst:

23 augustus: fam. Keus

30 augustus: mevr. J. Meinders

6 september: fam. Van Leeuwen

13 september: fam. Van Meurs

20 september: fam. Van den Bos

Overdenking - De voorzanger

's Avond horen wij vaak het gefluit van een merel. Dit dagelijks avondlied klinkt ons als muziek in de oren. Veel dingen hielden ineens op of werden anders, maar de merel ging onverstoort verder ondanks de coronacrisis.

Toen in de kerkdienst het samen zingen verstomde beschouwde ik 'onze' merel als een vertrouwde voorzanger. Als je zelf niet kunt zingen, doet een ander het voor jou. Net zoals de voorbede, als je zelf niet kunt of weet te bidden, wordt er voor jou gebeden of kun je altijd voor iemand anders bidden. En zingen en bidden liggen dicht bij elkaar.

De zomer van 2020 staat in het teken van reflectie op de coronacrisis. Wat heb je het meest gemist? Voor mensen in zieken- en verpleeghuizen het bezoek? Of sowieso het fysieke contact met je dierbaren? En in de kerk, wat mis je in de kerkdienst het meest? Het samen zingen? De liederen uit het liedboek als vaste wekelijkse opkikker? Het gebed, de preek of de koffie na afloop. Of juist de zegen?

Wij blikken nu terug op de afgelopen maanden. Hoe heeft deze volstrekt nieuwe ervaring ons geraakt? Hoe heeft het mij veranderd? Wat was en is de impact van COVID-19 op de betekenis van ons leven? Want het is nog lang niet voorbij. Het ongrijpbare virus is inmiddels aan een tweede opmars bezig. Als structuur en routine verdwijnen neemt de onzekerheid toe. Daarom is het belangrijk in tijden van onzekerheid toch vaste punten in de dag of week te creëren. Ook al konden de gewone kerkdiensten niet meer, de wekelijkse onlinedienst gaf voor velen wel een nieuwe structuur in onzekere tijden.

Nu proberen we het vertrouwde ritme weer op te pakken. In de kerk met de zondagse 1,5 meter diensten (wel aanmelden).

Zo ontdekken we een nieuw normaal. Daarvoor is veerkracht nodig. Terugveren naar een nieuwe situatie. Psychologen stellen zich de vraag: wat bevordert de veerkracht in tijden van corona? Daarop zijn verschillende antwoorden. Jezelf doelen stellen. Betekenisvol de dag doorkomen. Sociaal contact maken. Iemand bellen. Een goed boek lezen of er over in gesprek gaan.

Voor mij is het fenomeen van de voorzanger een goed voorbeeld van het omgaan met verandering. Iemand die het voortouw neemt en je meeneemt als je zelf niet kunt of mag zingen.

Jaren geleden op vakantie in Schotland bezocht ik een kerkdienst en werd verrast. Niet alleen door de kerkenraadsleden in heuse kilt-klederdracht. Maar vooral ook door de aanwezigheid van een voorzanger. Omdat ooit Calvijn het gebruik van het orgel in de kerkdienst afkeurde, maken tot op de dag van vandaag veel Schotse gemeenten gebruik van een voorzanger om te zorgen dat het zingen een beetje ordelijk verloopt.

Bij het weer opstarten van de kerkdiensten in juli heeft elke kerk een gebruikersplan moeten maken. Een van de elementen is hoe omgaan met het zingen. Met een mondkapje op of in je elleboog zingen is geen optie. Ineens zien we op vele plekken het oude fenomeen van de voorzanger. Wij deden het bij onze pinkster-videodienst. Nu ook met vier stemmen bij de 1,5 meter kerkdienst. Niet vanuit calvinistische principes, maar als teken van veerkracht en aanpassingsvermogen. *As it net kin sa as it mat, mat it mar sa as it kin*, zeggen de Friezen. Zo slagen wij er in om toch de lofzang gaande te houden. Net zoals de merel op ons dak.

Na alle stilte klinkt ineens de lofzang weer. Dat doet denken aan de woorden van psalm 65: 'De stilte zingt u toe o Here'. Dit is wonderwel de psalm van de zondag op 19 juli bij onze eerste 1,5 meter kerkdienst. We zingen daarna ook het toepasselijke lied dat Martin Geus dichtte, 'een loflied op de samenzang':

*Er is een stilte die kan zingen,
een zwijgen dat vervoert,
maar nu de lofzang weer mag klinken
zijn wij verrukt, ontroerd.
O God, u loven is ons leven,
u prijzen zij aan zij -
welke gevaren ons omgeven,
u was en blijft nabij.*

Soms kunnen we zelf niet zingen of niet meer zingen om wat voor reden dan ook. Soms lukt het dan om anders te gaan zingen. Door alle beperkingen waar we nu mee moeten omgaan leren wij de waarde van onze samenklank en hoe betekenisvol een lied kan zijn. Het verbindt ons met waar het werkelijk om gaat.

Wie zingt er voor u? Voor wie zou u willen zingen?
ds. Gerben Hoogterp

1,5 meter kerkdienst

Zondag 16 juli was het dan zover, weer samenkomen in onze prachtige kerk voor de eerste 1,5 meter kerkdienst. Inmiddels raken we er al een beetje aan gewend. Ook voor wie om wat voor reden dan ook nog niet de 1,5 meter dienst heeft kunnen bezoeken blijft de mogelijkheid voorlopig de videoregistratie via onze website te bezoeken.

Open Deur gespreksgroep

Op woensdagmorgen 5 augustus kwam de Open Deur gespreksgroep weer voor het eerst bijeen na de gedwongen coronapauze. Plaats van samenkomst was het prachtige koor van onze kerk. Immers hier konden we de gepaste 1,5 meter afstand waarborgen. Op de foto ziet u hoe we een kring vormden en hoe mooi het morgenlicht via het kerkvenster op de tafel valt waarop we een kaars ontstaken.

Het thema was aansprekend 'Zomerse Kleuren', naar de uitspraak van de dichter K. Schipper 'Als je goed om je heen kijkt, zie je dat alles gekleurd is'. Natuurlijk spraken we deze bijeenkomst ook over hoe wij afgelopen

periode ervaren hebben. Wat ons heeft geraakt en wat voor ons van waarde is gebleken. Volgende maand willen we weer samenkomen op deze plek op woensdagmorgen

Afscheid Willemijn Jonkers

Op zondag 16 augustus nam collega ds. Willemijn Jonkers afscheid van onze buurgemeente Muiderberg. Na de dienst verzamelden wij

ons op het zomerse strand van Muiderberg voor de 1,5 meter receptie en een indrukwekkend afscheidsritueel. Willemijn stapte vervolgens in een

sloep en verliet ons op weg naar een nieuwe horizon, de Evangelisch Lutherse gemeente in Amsterdam-Zuidoost.

Jaarvergadering zondag 23 augustus

Zondag 23 augustus willen we direct aansluitend aan de kerkdienst onze jaarvergadering houden. Het blauwe jaarverslag 2019 heeft u allemaal via contactpersonen gekregen. Inmiddels zijn we in 2020 in ander vaarwater terechtgekomen. Daarom willen wij naast verantwoording over afgelopen jaar natuurlijk stilstaan bij hoe wij als kerkelijke gemeente omgaan met de veranderingen en uitdagingen waar we nu mee te maken hebben i.v.m. de coronamaatregelen.

Libanon

Verleden week was het precies 75 jaar geleden dat de verwoestende atoombommen vielen op Hiroshima en Nagasaki. Juist op dat moment beschadigde een enorme explosie in de haven van Beiroet de helft van de stad, en maakte 300.000 mensen dakloos. In één klap veranderde hun leven totaal. Na de burgeroorlog, de economische crisis en de coronapandemie een nieuwe klap. Via Kerk in Actie kunnen ook wij meeleven met de kerken en mensen in Libanon en hen steunen met onze hulp en gebeden.

Ondertussen beleefden wij een heuse hittegolf. Voor velen van ons echt afzien. Hopelijk brengt komende week ietsje verkoeling. Met een welgemeende zomergroet wens ik u en jullie dat allen van harte toe.

ds. Gerben Hoogterp

Kerkenraad

De kerkenraad vergaderde op 6 juli 2020 (extra) in de Grote Kerk. Henk ter Beek gaf een beamerpresentatie van de richtlijnen van de PKN om de kerk weer open te kunnen stellen in de coronatijd. Na 1 juli waren er meer mogelijkheden om de kerk open te stellen, maar de 1½ meter afstand bleef nog steeds van toepassing. Ook zijn we afhankelijk van wat de overheid besluit en aan welke regels we ons moeten houden. Het Gebruiksplan Kerkgebouw werd uitgebreid besproken. Om de kerk te verhuren geldt ook het Gebruiksplan Kerkgebouw, met de aanvullingen die daarop van toepassing zijn. Het is in het belang van ons allen dat dit Gebruiksplan Kerkgebouw goed wordt nageleefd. Door de corona is de verbouwing van keuken en toilet in de kerk even stilgelegd.

De kerkenraad vergaderde op 17 juli 2020 (extra) in de Grote Kerk. Er werd daarin besloten dat we de kerkdiensten zouden aanvangen op 19 juli als onze eigen predikant aanwezig was. In het Gebruiksplan Kerkgebouw staat hoe de kerkdiensten georganiseerd kunnen worden. Omdat onze gemeenteleden in de categorie kwetsbare ouderen vallen, kiezen we ervoor om voorlopig nog niet te zingen in de kerkdiensten. En er werd voorgesteld om vier voorzangers te laten zingen. De liederen zullen volledig afgedrukt worden op de liturgie. Omdat de keuken te klein is gaat het koffiedrinken na de dienst voorlopig niet door. Het Gebruiksplan Kerkgebouw staat op onze website en een papieren versie kan opgevraagd worden bij Henk ter Beek. De Nieuwsbrieven die we naar u allen hebben toegestuurd via de mail of in de brievenbus zijn op een positieve manier ontvangen. Op 25 juli was de laatste brief en nu kunt u alle informatie via het kerkblad, de website en in de kerkdiensten vernemen.

De kerkenraad vergaderde op 11 augustus 2020 in Rehoboth. Het was heel erg heet en we kregen allemaal een kan koud water op onze tafels. Na de bezinning werd de agenda gevolgd. Er is een offerte aangevraagd voor de vlag op de toren. Het gebruiksplan en de 1½ meter kerkdiensten werden geëvalueerd en uitgebreid besproken. Het is nieuw en ook wij zijn onervaren met de situatie betreffende het coronavirus. En daarom is het van belang dat het Gebruiksplan Kerkgebouw goed moet worden nageleefd om corona te voorkomen. De afspraken: van tevoren aanmelden, voorzangers, niet koffiedrinken na de dienst, video-opnames, kerk ventileren en stoelen reinigen blijven nog steeds van kracht.

Het vervoer in Muiden en Muiderberg moet nog door familie zelf geregeld worden. Op 21 augustus heeft de kerkenraad een bezinningsmiddag. Op 23 augustus is de gemeentevergadering en willen we uitproberen of het goed zal gaan als we koffie drinken na de dienst. We doen mee met de Open Monumentendag op 12-9-2020 en de oecumenische dienst op 27-9-2020 in de rk-kerk.

De startzondag zal op een andere manier gevierd worden dan u gewend was.

Het zomerbloemetje is weer goed ontvangen.

Wij hopen van harte dat u de zeer hete dagen goed bent doorgekomen.

Mariejanne de Waart.

Afscheid van ds. Willemijn Jonkers, zondag 16 aug. 2020 te Muiderberg.

Deze viering had een feestelijk karakter, zodat er gevraagd was om iets roods te dragen. Zij had zelf een rode jurk aan en alle bezoekers kregen en rood lint uitgereikt met lengte 1,5 meter! Maar daarover later meer. Samen met Gerben ben ik naar deze viering gegaan.

Muzikale (piano-)bijdrage door Hugo de Graaf, en één van de aanwezige jongeren speelde trompet. Tevens werd er door een trio in het Hebreeuws, Frans en Engels gezongen. De eerste lezing was uit de Tenach Ps. 63: 1-5 en 8+9. De overweging van ds. Jonkers had als basis de tekst uit Marcus 3, vz. 1-10: "De uitgestoken verschrompelde hand", toegespitst op de hedendaagse wereldwijde problemen: accepteer die uitgestoken hand en bemoedig elkaar. De "losmaking" van de gemeente werd uitgesproken door ds. Piet van Reenen, die in de vacante periode vaak zal voorgaan. Het Onze Vader werd uitgesproken, vrij naar Huub Oosterhuis, terwijl de dienst eindigde met Lied 416: "Ga met God en Hij zal met je zijn".

Het dankwoord werd uitgesproken door de voorzitter van de kerkenraad waarbij werd benadrukt, dat Willemijn gedurende haar 6½ jaar duidelijk de (figuurlijke) drempel verlaagd heeft met betrekking tot nieuw / hernieuwd kerkbezoek.

De afscheidsviering werd op het strand voortgezet: er waren 2 partytenten opgebouwd met koffie, roomsoesjes, thee en frisdranken. Tevens werd heel vrolijke vioolmuziek (versterkt) ten

gehore gebracht, terwijl iedereen heel informeel en op geruime afstand met elkaar in gesprek ging.

Na een korte toespraak kwam dan toch het echte afscheid.

Er waren 2 rijen met op het strand vastgezette (rode) ballonnen uitgezet, waar ieder moest gaan staan. Daarna moest iedereen het lint vastpakken van de naaste buur, om zo een dubbele haag te vormen waartussen Willemijn langs ons allen liep, met voor ieder nog een kort woordje. Daarna werd ze door de roeisloep "Excalibur" opgehaald en werd ze van het strand weg geroeid naar jachthaven Muiden.

Al met al een uitzonderlijk afscheid, onder een stralende zon, van een zeer geliefde dominee!

Ben Elenbaas.

College van kerkrentmeesters

Het college van kerkrentmeesters had een vacature van secretaris door het overlijden van Jaap Zeeman. Wij hebben gelukkig een nieuwe secretaris gevonden in de persoon van Wim Gerritsen die in diverse taken mee gaat lopen en samenwerkt met de voorzitter. Wij zijn hier heel blij mee en wensen Wim een goede start en een prettige tijd in ons college.

Als zodanig heeft de kerkenraad besloten om Wim Gerritsen voor te dragen als kerkrentmeester voor onze protestantse gemeente Muiden. Hij zal géén ouderling in de kerkenraad zijn.

Mocht u hiertegen bezwaren hebben, dan kunt u dit te kennen geven aan de secretaris van de kerkenraad.

U kunt dit doen via de mail of schriftelijk en adresseren aan Kloosterstraat 6. 1398 AM Muiden.

Henk ter Beek

Diaconie

Collecten 23 augustus en 30 augustus voor:
VOMM, water project in Ghana

Collecte 6 september, werelddiaconaat Ghana - een sterke kerk op een kwetsbare plek

Ghana is een overwegend christelijk land, maar in het droge noorden vormen christenen een minderheid.

Daarom is het belangrijk dat kerkleiders niet alleen veel bijbelkennis hebben, maar ook investeren in de dialoog tussen christenen en moslims.

Met steun van Kerk in Actie leidt de kerk van Ghana voorgangers, kerkelijk werkers en jeugdleiders hiervoor op.

Daarnaast organiseert de kerk alfabetiseringscursussen waarbij zowel volwassenen als jongeren leren lezen aan de hand van teksten uit de bijbel.

Ze vergroten daarmee hun kans op werk, en daarmee neveninkomsten, naast de landbouw.

De kerk investeert bovendien in werkgelegenheid voor jongeren.

Collecten 13 september en 20 september voor:
VOMM water project in Ghana.

De Diaconie wil deze periode de projecten in Ghana van harte bij u aanbevelen.

Met een groet van Geeske Nauta en Jitty Meinders

Atsiekpoe – Ghana

Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking

Muiden en Muiderberg

De VOMM, steunt een project van Stepping Stones for Africa.

www.steppingsonesforafrica.org

Dit is een Nederlands – Ghanese goededoelenstichting gericht op ontwikkelingssamenwerking in dorpen in West-Afrika.

Hierbij is de samenwerking met en medewerking van de plaatselijke bevolking een voorwaarde. Door de ligging van dit dorp aan de Voltarivier heeft dit dorp geen toegang tot medische hulp voor wat betreft moeder-kind zorg, eenvoudige medische handelingen en hulp bij bevallingen en het vaccinatieprogramma. Hiervoor moeten de dorpsbewoners altijd met de boot de rivier oversteken om naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis te gaan.

De wens van de dorpsbewoners was een kliniekje aan de rand van het dorp en met een crowdfundingactie door Stepping Stones for Africa is er een mooi bedrag bij elkaar gespaard. De dorpsbewoners hebben met de opbrengst van de verkoop van

gevlochten manden, dansvoorstellingen enz. hun steentje bijgedragen.

Maar ook door te helpen tijdens de bouwwerkzaamheden. Van iedereen wordt inzet verwacht in welke vorm dan ook.

Er staat op dit moment een mooi “groen” gebouw. De Ghanese overheid zal zorgen voor de betaling van het personeel, dat regelmatig in de kliniek aanwezig zal zijn. Het is de bedoeling dat er naast de fabriek een waterpomp voor schoon water en sanitaire voorzieningen wordt aangelegd. Essentieel voor de kliniek .

Met de actie Wandelen voor Water, georganiseerd door de VOMM zou dit voor een groot deel bekostigd kunnen worden. Helaas heeft het coronavirus roet in het eten gegooid.

Wij zijn daarom verheugd, dat tijdens de kerkdiensten voor de watervoorziening in Atsiekpoe gecollecteerd zal worden.

De VOMM doneert aan projecten welke door dorps- of stadsgenoten zijn ingebracht. Er blijft gegarandeerd niets aan welke strijkstok dan ook hangen.... Zie ook www.vomm.nl.

Draagt u het werk van de VOMM een warm hart toe, dan kunt u voor € 10,- (meer mag ook) per jaar lid worden van de VOMM. U kunt zich aanmelden bij Fred Kortekaas (secretaris@vomm.nl).

Verjaardagsfonds

Voor het verjaardagsfonds van de protestantse gemeente Muiden werden in de eerste helft van het jaar 2020 de volgende bedragen opgehaald door:

mevr. M. Nijmeijer	€	22,50
mevr. J. Niewöhner	€	99,00
dhr. A. Eggebeen	€	60,00
dhr. T. Mansvelder	€	55,00
mevr. J. H. Meinders	€	81,00
mevr. J. Keus	€	68,00
mevr. T. Zevering	€	<u>55,00</u>
Totaal	€	440,50

Hartelijk dank aan allen die hieraan hebben meegewerkt.

Ab de Boer, tel.nr. 263638

Protestantse Gemeente Muiden

Grote of Sint Nicolaaskerk Kerkstraat 3, 1398 AJ Muiden

Vergadergebouw Rehoboth Kloosterstraat 6

Predikant ds. G.J. Hoogterp
De Pauw 1, 1398 CT, tel. 769042
e-mail: ghoogterp@grotekerkmuiden.nl

**Kerkenraad
Voorzitter** mevr. E.W. Janssen-Stam
Burg.de Raadsingel 8, 1398 BE, tel. 261912
e-mail: voorzitter@grotekerkmuiden.nl

Secretaris mevr. M. de Waart
De Lange Gangh 20, 1398 CX, tel. 261279
e-mail: secretaris@grotekerkmuiden.nl

Postadres kerkenraad Kloosterstraat 6, 1398 AM, Muiden

**Diaconie
Voorzitter** mevr. J.H. Meinders-Rodenburg
De Lange Gangh 13, 1398 CV, tel. 261790
e-mail: diaconie@grotekerkmuiden.nl

**College van kerkrentmeesters
Voorzitter** H. ter Beek
Het Hert 10, 1398 EJ, tel. 263411
e-mail: cvk@grotekerkmuiden.nl

Penningmeester R. van Meurs
De Pauw 5, 1398 CT, tel. 0627330832
e-mail: penningmeester@grotekerkmuiden.nl

Activiteiten Voor informatie over gebruik van de Grote Kerk:
kunt u mailen naar de secretaris mevr. M. de Waart
e-mail: secretaris@grotekerkmuiden.nl
Postadres: Kloosterstraat 6, 1398 AM Muiden.

Website www.grotekerkmuiden.nl

Rekeningnummers

Kerk **NL20RABO0343150484** t.n.v. Protestantse Gemeente te Muiden
NL66INGB0000225618 t.n.v. Protestantse Gemeente te Muiden
Diaconie **NL14RABO0343150107** t.n.v. Diaconie Protestantse Gemeente te Muiden
Zending **NL38RABO0343154234** t.n.v. Zending Protestantse Gemeente te Muiden
Het Open Huis **NL61RABO0157017222** t.n.v. Kerkblad Het Open Huis, Muiden

Drukwerk kopij e-mail: drukwerk@grotekerk@gmail.com

Abonnementenadministratie:

“Het Open Huis” mevr. M. Eggebeen-de Haan
Vondelstraat 20, 1398 XL, tel. 0294 263427,
e-mail: kerkbladgrotekerk@gmail.com
jaarabonnement € 12,50
postabonnement (incl. frankeerkosten) € 20,-

Inleveren kopij voor het volgende kerkblad bij: mevr. M. Eggebeen-de Haan
kerkbladgrotekerk@gmail.com

uiterlijk donderdag 17 september 2020

Levensstijl en persoonlijke verantwoordelijkheid (3)

De taal

Globalisering gaat gepaard met een onstuitbare opmars van het Engels als internationale taal. De digitale revolutie heeft een technologie voortgebracht die uitsluitend Engelse begrippen hanteert. Iemand die een computer wil gebruiken, moet weten wat een 'browser', een 'link', een 'hyperlink' en een 'website' is. In het verlengde van de globalisering van de ICT (informatie –en communicatietechnologie) is op 'University of Twente' en de 'Eindhoven University' het Engels als voertaal geïntroduceerd. Op driekwart van de 'masteropleidingen' wordt uitsluitend in het Engels les gegeven en ook de 'bacheloropleidingen' worden in hoog tempo verengelst. Als gevolg van deze ontwikkelingen wordt aan het onderwijs van het Nederlands minder aandacht besteed. Op de Vrije Universiteit wordt het vak Nederlands niet langer onderwezen. Op alle overige universiteiten is het aantal studenten Nederlands tot een bijna te verwaarlozen minderheid teruggelopen.

In het bedrijfsleven, fungeert het Engels als teken van professionaliteit. Wie in het bedrijfsleven CEO (Chief Executive Officer) wil worden, moet kunnen 'brainstormen' en 'multitasken'. Hij zal 'assessments' moeten kunnen beoordelen en oog hebben voor 'startups'. In de reclame en op TV wordt het Engels gebruikt als smaakmaker van producten en programma's. 'Geld terug' ligt de zuinige Nederlander in de mond bestorven. Maar in de reclame heet 'geld terug' tegenwoordig 'cashback'! 'Let's make things better!' belooft Philips. Op TV voeren de programma's 'Voice of Holland', 'Holland got talent', 'So you think you can dance' en 'Idols' een verbeterde strijd om de kijkcijfers. Sommige juryleden van de talentenjachten spreken uitsluitend Engels (Dan Karaty, Dominic Seldis). Anderen laten geen kans voorbij gaan om hun commentaar met Engelse woorden en uitdrukkingen te doorspekken. 'Ik ben 'flabbergasted' door je 'performance'! 'Blijf aan je 'image' werken'. Praatprogramma's zijn als 'talk shows' uit de Verenigde Staten komen overwaaien. Presentatoren, 'talkshowhosts', strijden in hun 'late-night talk shows' om de gunst van de kijker.

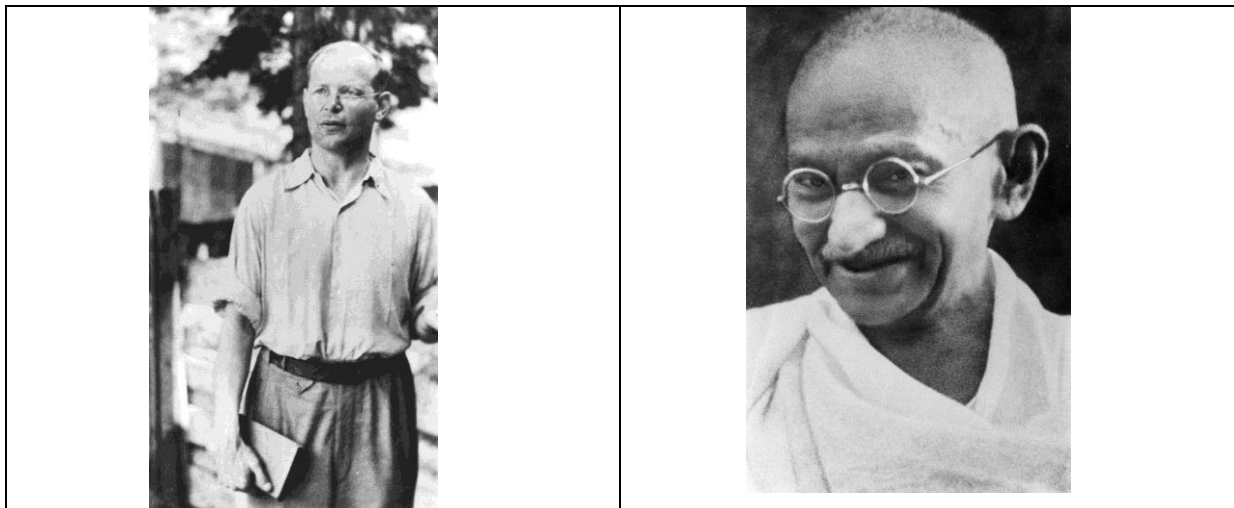
Wie in Amsterdam op het Damrak, het Rokin of in de Kalverstraat gaat winkelen wordt in negen van de tien winkels in het Engels aangesproken. Is de 'man in the street' vrij van de verengelsing van het Nederlands? Voor een 'millennial' (geboren tussen 1980 en 2000) is een bijvoegsel 'attachment', een reservekopie 'back-up'. Hij spreekt van 'cancelen' in plaats van annuleren, van 'dug-out' in plaats van spelersbank. Doelmatigheid is 'efficiency', een terugblik is een 'flashback'. Hij belt 'handsfree', 'checkt in' bij de 'gate', heeft last van een 'jetlag'. Voor de millennial klinkt 'knowhow' interessanter dan deskundigheid, 'lock down' ligt beter in het gehoor dan 'op slot'. 'Meeting' is korter dan vergadering, 'no way' krachtiger dan geen sprake van. Hij gebruikt liever een 'oneliner' dan een pakkende zin, 'parttime' gaat boven deeltijd. 'Quizmaster', klinkt dynamischer dan spelleider, 'relaxen' minder ouderwets dan ontspannen. 'Safe sex' heeft de voorkeur boven 'veilig vrijen', 'teamwork' boven samenwerking. 'Understatement' vindt hij overtuigender dan zonder overdrijving, 'voucher' duidelijker dan reserveringsbewijs. 'Watermanagement' maakt meer indruk dan waterbeheer, 'zero-tolerance' klinkt krachtiger dan geen tolerantie.

Is het erg dat het Nederlands door het Engels wordt verbasterd? Gaat er iets verloren, wanneer het Engels op den duur de voertaal wordt en het Nederlands, als een soort dialect, alleen nog buiten de Randstad wordt gesproken? De taal is een cultureel erfgoed. Taal is drager van een culturele identiteit. Annie Romein-Verschoor's prachtige geschiedenis van de Nederlandse cultuur heet *De lage landen bij de zee*. De strijd tegen het water, de band met de zee, de onvoorspelbare kracht van het zeeklimaat ligt de Nederlander op de tong. In de woorden van de dichter Jacques Perk is de regenboog 'geboren uit zonnegloren en een zucht van de ziedende zee.' Die ziedende zee wordt verbeeld op de zeegezichten van Maris en Mesdag. De beelden van de lage landen bij de zee kleuren onze dagelijkse ervaringen. Ze vinden hun neerslag in uitspraken en

gezegden. We steken van wal. We hebben nog veel voor de boeg. Het gaat ons voor de wind. We hebben de wind in de zeilen. We veranderen van koers. We gaan overstag. Het loopt de spuigaten uit. Het water staat ons aan de lippen. Bij het verlies van deze unieke taal, verstommen de woorden van Jacques Brel.

*Wanneer de Noordzee koppig breekt aan hoge duinen
En witte vlokken schuim uiteenslaan op de kruinen
Wanneer de norske vloed beukt aan het zwart basalt
En over dijk en duin de grijze nevel valt
Wanneer bij eb het strand woest is als een woestijn
En natte westenwinden gieren van venijn
Dan vecht mijn land, mijn vlakke land*

Bonhoeffer over de Babylonische spraakverwarring

Niet alleen in Nederland, maar in heel Europa speelt de discussie over het behoud van talen. In de vergaderzalen van de EU zit een leger van tolken klaar om te helpen bij de communicatie tussen de vertegenwoordigers van de 27 lidstaten. Maar desondanks is ook in Brussel het Engels in opmars. Hetzelfde geldt voor het verkeer tussen de lidstaten. Is de opmars van het Engels als internationale voertaal nou zo'n ramp? Heeft de mens door de eeuwen niet gezocht naar voertalen? Op het Europese continent hebben het Frans, Spaans, Arabisch en Latijn als zodanig dienst gedaan. In een poging alle grenzen te doorbreken hebben idealisten in het verleden het Esperanto als kunstmatige taal geïntroduceerd. Het probleem van taal en van spraakverwarring is van alle tijden. Het wordt al beschreven in het Oude Testament. In de gevangenis brengt Bonhoeffer ter gelegenheid van Hemelvaart 1944 zijn verlangen tot uitdrukking de verscheurde wereld van zijn tijd te

helen. 'De babylonische spraakverwarring waardoor mensen elkaar niet meer kunnen verstaan omdat ieder een eigen taal spreekt, moet overwonnen worden door Gods taal die allen begrijpen en die het enige communicatiemiddel is waardoor de mensen elkaar weer kunnen verstaan (...).'

Wat bedoelt Bonhoeffer met Gods taal die iedereen verstaat? Bestaat er een wijze van communiceren die mensen waar ook ter wereld begrijpen? Helaas heeft hij deze belangrijke gedachten niet verder uitgewerkt. Toch kunnen we ons wel een voorstelling maken van wat hij met deze passage heeft bedoeld. In zijn werk wijst Bonhoeffer er herhaaldelijk op dat Gods taal alleen begrepen kan worden door identificatie met Jezus, door de bereidheid het kruis van Christus te dragen. In zijn kortste omschrijving: *'De mens wordt opgeroepen Gods lijden aan de goddeloze wereld mee te lijden'*

Voor Bonhoeffer heeft deze oproep een universele geldigheid. Waarschijnlijk heeft hij de algemene strekking van zijn oproep aan Gandhi ontleend. Bonhoeffer had grote bewondering voor Gandhi. Vanaf 1928 heeft hij voortdurend met de gedachte gespeeld een reis naar India te maken. Op voorspraak van bisschop Bell van Chichester ontvangt Bonhoeffer in 1934 een uitnodiging van Gandhi om hem in zijn Sabarmati Ashram te bezoeken en hem op zijn reizen door India te vergezellen. Aangezien Bonhoeffer er in die tijd voor kiest de leiding van de predikantenopleiding van de Belijdende Kerk op zich te nemen, vindt de ontmoeting met Gandhi niet plaats. Dat neemt niet weg dat Gandhi hem ook in de daarop volgende jaren blijft beïnvloeden.

In verschillende spirituele tradities van India is het beoefenen van geweldloosheid en onbaatzuchtigheid een voorwaarde tot het zoeken naar God. Gandhi gebruikt deze ethische voorschriften als basis van een emancipatie strategie die er op gericht is volgelingen te motiveren in de strijd tegen de Britse overheersing van India. Deze strategie, die hij Satyagraha (de waarheid volhouden) noemt, stelt hoge eisen aan zijn volgelingen. Wie een geweldloze strijd wil voeren, moet zijn angst voor de dood overwinnen en bereid zijn om te lijden. Gandhi baseert zijn strategie op de Bhagavad-Gita en het Nieuwe Testament. Hij gebruikt de filosofische inzichten van de Gita. Ter verduidelijking van zijn filosofie verwijst hij naar de Bergrede van Jezus en de kruisiging. Jezus verwoordt in de Bergrede het helende principe van geweldloosheid. In de

aanvaarding van het lijden van de kruisiging laat Jezus zien dat hij tot het einde toe geweldloosheid heeft betracht. Gandhi wijst erop dat de traditionele christelijke kerk de kruisiging als historische gebeurtenis opvat. Volgens hem ligt de betekenis van de kruisiging niet alleen in het offer van Gods zoon, maar vooral ook in het offer dat ieder mens bereid is te brengen. In 1937 schreef Gandhi: '*Jezus predikte geen nieuwe religie, maar een nieuw leven.*'

Evenals Gandhi voert Bonhoeffer een heftige strijd. Als christen verzet hij zich tegen het nationaal socialisme. Maar de meeste Duitse christenen aanvaardden de racistische ideologie van de nazi's en gedogen daarmee stilzwijgend de niets en niemand ontziende terreur. Net als Gandhi gebruikt Bonhoeffer de Bergrede en het lijden van Jezus om christenen binnen de Belijdende kerk te mobiliseren. Roepen Bergrede en kruisiging niet op tot een bereidheid om het lijden te ondergaan ten behoeve van de gemeenschap? Christen zijn is een gemeenschappelijk volgen van Christus. Wat zou er gebeuren, zo vraagt Bonhoeffer zich af, wanneer een volk geweld beantwoordt met gebed en weerloosheid? In 1944 schrijft hij woorden die aan Gandhi doen denken: '*Jezus roept niet op tot een nieuwe religie, maar tot nieuw leven.*'

Zou de Babylonische spraakverwarring in onze moderne wereld werkelijk overwonnen kunnen worden door een taal van geweldloosheid en offerbereidheid? Is die taal niet totaal verschillend van alle talen die wereldwijd in het teken staan van geweld en egoïsme? Toch houdt de navolging van Christus niet op bij Gandhi en Bonhoeffer. Na hen leidt Martin Luther King een geweldloze beweging die streeft naar gelijke burgerrechten in de Verenigde Staten. Deze beweging verbindt witten en zwarten, protestanten en katholieken, joden en niet-joden met elkaar. En dan wordt Nelson Mandela na 26 jaar gevangenschap vrij gelaten. Om eindelijk wraak te kunnen nemen op zijn blanke vervolgers? Nee, om president van Zuid Afrika te worden, het apartheidsregime af te schaffen en om met behulp van een waarheids- en verzoeningscommissie de tegenstellingen tussen wit en zwart te verminderen. Is dat geen hoopvol perspectief?

BP